

УДК: 631.1.127:338.246,83

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТОВАРОРУХУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

О.М. Соловйова, аспірант*

Одеський державний аграрний університет

Ключові слова: аграрний ринок, товарорух, сільськогосподарська продукція, механізм.

Анотація. В статті представлений механізм руху сільськогосподарської продукції. Виявлено недоліки товароруху аграрної продукції та розроблено пропозиції щодо його покращення

Вступ. Відчутні проблеми в розвитку ринкової економіки не забезпечують ефективну діяльність функціонування аграрних формувань. В силу різних причин багато дрібних сільськогосподарських підприємств знаходяться в складних умовах свого існування. Вони не мають резервів щодо забезпечення свого розвитку і, як наслідок, відчувається відсутність подальших перспектив їх існування. Окремі складові інфраструктури аграрного ринку за об'єктивних і суб'єктивних причин не в повній мірі використовуються аграріями. Однією з умов ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств є товарорух аграрної продукції – це основа його фінансового збагачення.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми формування та функціонування аграрного ринку, оптової торгівлі та товарних ринків, аспекти збуту аграрної продукції та пропозиції щодо покращення існуючої системи товароруху сільськогосподарської продукції відображено в працях таких вчених, як Амбросов В.Я., Гайдуцький П.І., Саблук П.Т., Шпичак О.М. та інших. Всі вони зробили суттєвий внесок в розбудову аграрної економічної науки. Але, прикладні проблеми формування та розвитку його елементів, що забезпечують товарорух сільськогосподарської продукції, не в повній мірі науково опрацьовані і потребують свого дослідження.

Український ринок, як і ринки в багатьох пострадянських країнах, знаходиться під недосконалим впливом держави, характеризується лібералізацією цін, недостатнім рівнем підтримки виробників сільськогосподарської продукції за рахунок бюджетного фінансування [1]. В його структурі, в такому ж стані знаходиться й агропродовольчий ринок. Розвитку набувають тіньовий ринок, нелегальне ввезення імпортової продукції сільськогосподарського виробництва [2]. Особливу роль відіграють посередники, які монополізувавши ринок своєю продукцією та достойним рівнем супровідних послуг, витісняють аграріїв з ринку. В результаті, сільськогосподарський товаровиробник, який в умовах „не завжди узгоджених ринкових перетворень ” не може не лише вигідно, але і вчасно реалізувати свою продукцію [3]. Більшість сучасних сільськогосподарських підприємств занепадають, так як отримують прибутки, які ледве покривають їх збитки. Від цього аграрне виробництво „деградує і виснажується ”, а його техніко – технологічна оснащеність знижується, що зменшує інвестиційну привабливість АПК та рентабельність більшості аграрних формувань [4].

Виходом із ситуації, що склалася, є розвиток аграрних ринкових відносин, які включають ефективне функціонування інфраструктури аграрного ринку, що можливе лише за умови повноцінного використання її елементів усіма учасниками ринку. Під інфраструктурою ринку розуміють „комплекс елементів, які обслуговують і забезпечують його життєдіяльність ” [5]. Ці елементи „допомагають нормальному перебігу ринкового процесу ” [6]. Посередники ж спрямовують товарорух сільськогосподарської продукції в напрямку вигідному їм самим. Це й стримує розвиток інфраструктури аграрного ринку так як її елементи використовуються переважно з ціллю формального оформлення «купівлі - продажу» товару. Тож актуальним завданням сьогодення є створення такої схеми товароруху сільськогосподарської продукції, яка б забезпечувала розгалуженість

---

* Науковий керівник – В.Г. Курносенко, кандидат економічних наук, доцент

міжгалузевих зв'язків агропідприємств і, як наслідок, розширила б межі до оптової торгівлі. Отже, метою статті надання пропозиції щодо удосконалення товароруку аграрної продукції.

Результати досліджень. Товарорух сільськогосподарської продукції від виробника до споживача може відбуватися, за нашими спостереженнями, в межах чотирьох схем (рис. 1).

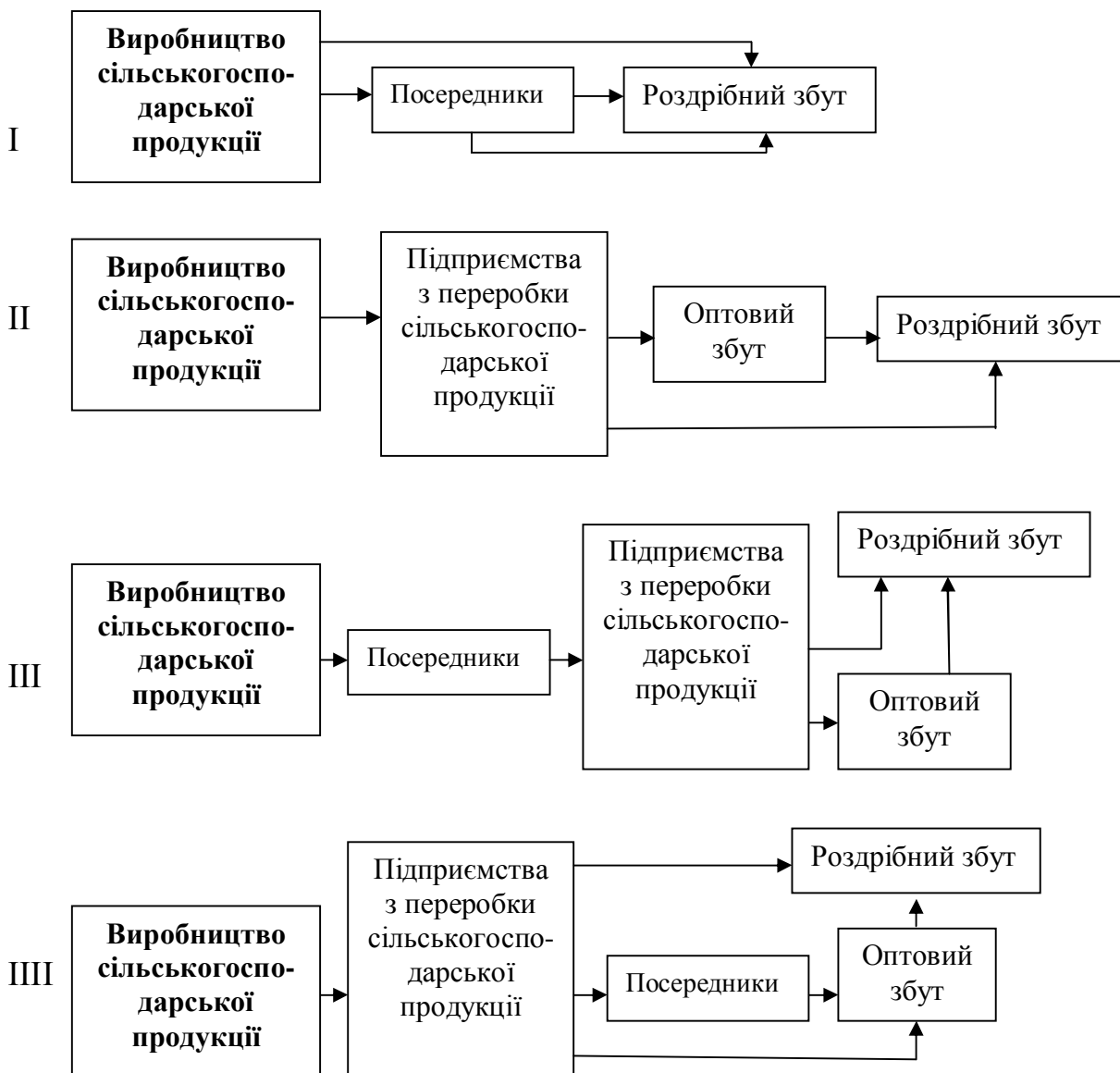

Рис. 1 Товарорух сільськогосподарської продукції

Переважно жодна з них не зводить безпосередньо виробника товару зі споживачем. Кількість напрямків руху просування товару від виробника до споживача, вказують на кількість ланок, через які проходить товар в напрямку кінцевого свого споживання.

Існуючий товарорух сільськогосподарської продукції має свої недоліки:

- чим віддаленіший товаровиробник від споживача, тим нижча поінформованість аграрія про його потреби і, відповідно, невисокий рівень реагування аграрія на потреби ринку;
- кількість ланок з купівлі сільськогосподарської продукції вказує на чисельність осередків прибутку сільськогосподарської продукції.

Пануюча схема торгівлі приносить сільськогосподарському товаровиробникові невеликі прибутки або просто покриття збитків чи, взагалі, збитки. Він продає вирощену продукцію, в основному, за оптовими закупівельними цінами і оминає найвищу торговельну надбавку, яка присутня при роздрібній ціні. А це понад 50 % втраченого

прибутку. Наприклад, сільськогосподарські товаровиробники продають переробним підприємствам молоко по ціні 1,5 – 2,5 грн., а роздрібна споживча ціна складає 4 -8 грн., що суперечить вимогам пануючого законодавства. Так, згідно Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізмів державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції» від 4 червня 2009 року, «для об'єктів державного цінового регулювання (видів сільськогосподарської продукції та товарів)» ... «встановлюється гранична торговельна надбавка (націнка) на рівні не вище 20 відсотків оптово-відпускної ціни виробника (митної вартості) до кінцевого споживача.»[7].

Основні елементи оптової торгівлі, а саме, інфраструктури аграрного ринку переважно не використовуються виробниками сільськогосподарської продукції. Причинами цього є:

- замалі обсяги виробляємої продукції;
- недостатність часу та брак коштів на те, щоб займатись пошуком інформації щодо використання елементів інфраструктури аграрного ринку в якості реалізації виробленої продукції;
- відсутність приміщень для зберігання виробленої аграрної продукції та власних переробних підприємств зумовлюють використовувати аграріїв послуги посередників, які користуються станом їх безвихідності і закупають в них товар по не зовсім вигідним для сільськогосподарських товаровиробників цінам.

Альтернативою для вирішення ситуації, що склалася, є об'єднання сільськогосподарських товаровиробників з метою сумісних зусиль в напрямку отримання максимальних прибутків від реалізації виробленої продукції. Це дозволить аграріям розширити свої збутові можливості: відкріє доступ до оптової торгівлі, надасть можливість їм збувати товар безпосередньо споживачу, розширить їх експортні можливості.

Об'єднавшись, аграрії, в процесі збуту виробленої їх продукції, вже забезпечують собі підвищення рівня отриманих прибутків. Так, навіть, при наявності однієї ланки посередницької структури (оптова продаж товару супермаркетам і магазинам), ціна продажу забезпечує аграрію на 20 – 30 % більше доходу за рахунок скорочення проміжних ланок товароруку аграрної продукції. Вони будуть спроможні встановлювати оптову ціну, яка в сумі з роздрібною надбавкою у розмірі 20 % від оптової ціни, згідно Закону України №43, складатиме споживчу ціну на аграрну продукцію.

Із вище приведеного можна стверджувати про тісний зв'язок між умовою утворення кооперативів та прозорістю ринкових відносин, що, на жаль, відсутні зараз.

Висновки. Товарорух сільськогосподарської продукції характеризується, в основному, зосередженням посередницьких структур в схемі переміщення аграрної продукції від виробника до кінцевого споживача, що формує ряд перепон щодо ефективного розвитку сільськогосподарських підприємств. Основними рекомендаціями щодо покращення ситуації, що склалася, є об'єднання сільськогосподарських товаровиробників з метою сумісного взаємовикористання надбаних ресурсів. Це значно скоротить їх видатки та надасть можливість розширити свої можливості в сфері використання новітніх техніко – технологічних ресурсів. Це сприяє підвищенню якості виробництва продукції, посиленню ринкових позицій аграрних товаровиробників, підвищенню їх конкурентоздатності на ринку та завоюванню нових його сегментів, використанню елементів інфраструктури аграрного ринку з метою збуту своєї продукції, що спонукає до ефективного розвитку аграрного ринку.

Література

1. Олійник О.В. Методологічні засади посилення державного регулювання аграрного ринку в Україні // О.В. Олійник. - Вісник ХНАУ. Серія „Економіка АПК і природокористування”. 2004. - №7. – С. 68
2. Річняк І.М., Решетило Т.В. Перспективи регулювання агро продовольчого сектора / І.М. Річняк, Т.В. Решетило. - Вісник СНАУ, випуск 1-2. - 2003. – С. 40-47
3. Кушмаєва В.В. Формування системи економічних взаємовідносин в аграрній сфері // В.В. Кушмаєва. - Агросвіт. – 2007. - № 4. – С. 20-21.
4. Трегобчук В.М., Пасхавер Б.Й., Юзефович А.Е. та ін. Про довгострокову

стратегію сталого розвитку агропромислового комплексу / В.М. Трегобчук // Економіка АПК. – 2005. - №7. – С. 3-4.

5. Ехануров Ю.И. Инфраструктура рынка: проблемы создания и развития. Киев. – 1992. –С. 3.

6. Організаційно – економічні проблеми розвитку АПК / за редакцією П.Т. Саблука. 4 ч. Ціноутворення, інфраструктура аграрного ринку та виробничий потенціал в АПК. -Київ. – 2001. –С. 82

7. (ВВР), 2009, N 43, ст.638 / <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

Соловьева О.Н. Недостатки существующего товародвижения сельскохозяйственной продукции и предложения относительно его улучшения

Аннотация. В статье представлен механизм движения сельскохозяйственной продукции. Обнаружены недостатки товародвижения аграрной продукции и разработаны предложения относительно его улучшения

Ключевые слова: товародвижение, аграрный рынок, сельскохозяйственная продукция, механизм.

Solov'eva O.N. Failings of existent motion of goods of agricultural produce and suggestion relatively to his improvement

Summary. The mechanism of agricultural produce motion is presented in the article. The failings motion of commodity goods of agricultural produce is found out and the suggestions relatively to his improvement are worked.

Key words: agricultural produce motion, agrarian market, agricultural production, mechanism.